

N:o 43.

Ank. till Riksd. kansli den 6 april 1889, kl. 11 f. m.

Lagutskottets utlåtande, i anledning af väckta motioner om ändringar i förordningen angående utvidgad näringsfrihet den 18 juni 1864.

Till lagutskottets handläggning har Andra Kammaren hänvisat två särskilda inom nämnda kammare väckta motioner, n:is 53 och 114, i hvilka föreslås ändringar i förordningen angående utvidgad näringsfrihet den 18 juni 1864. Dessa motioner hafva afgifvits, n:o 53 af herr *G. W. Lyth* och n:o 114 af herr *A. Lilienberg*.

§ 31 af nämnda förordning lyder enligt förordningen den 23 september 1887 sålunda:

»Idkar utan i vederbörlig ordning erhållet tillstånd utlänning handel eller annat näringsyrke, eller öfverskrider han det tillstånd honom meddelats eller i öfrigt felar mot de i denna förordning gifna föreskrifter, är han förfallen till böter enligt § 18; och skola oloffigen till salu hållna varor vara förverkade samt må af allmän åklagare tagas i beslag, dock att, om beslaget skall ega bestånd, åtal mot vederbörande ofördröjligen anställles.

Böter och värdet af förverkad godsk fördelas på enahanda sätt som i § 23 är sagdt; och gäller jemväl om böternas förvandling hvad der stadgats.»

Enligt § 18 kunna böter ådömas från och med fem till och med femhundra kronor.

I sin ofvan nämnda motion anför herr *G. W. Lyth*, att denna latitud för bötesbeloppet, isynnerhet då det gälde utländsk handelsresandes öfver-

Bih. till Riksd. Prot. 1889. 7 Saml. 24 Häft.

trädelse af gällande lag, syntes vara i högsta måtto oriktig. Att vårt lands näringar i väsentlig grad lede af det intrång i deras utveckling, som vore en följd deraf, att en mängd utländska handelsresande här i riket utbjöde och försålde utländska handelsvaror, vore väl bekant. Att deras antal ej vore ringa, framginge deraf, att år 1888 ej mindre än 409 utländska handelsresande besökte ensamt Stockholm och derstädes erlade stadgad bevillning. 54 bland dessa voro dock lagbrytare eller sådana personer, som sökt undandra sig bevillnings erläggande; dessutom många andra, som vederbörande icke kunnat upptäcka och hvilka i hemlighet bedrefvo sitt olagliga näringsfång. För att i någon mån kunna sätta en gräns för dylika personers framfart inom riket, syntes motionären det mest verksamma medlet vara att förhöja bötesbeloppet. Hvad vidare beträffade det stadgande i § 31 af nämnda förordning, att oloffigen till salu hållna varor skola vara förverkade, så bestämde och tydliggjorde icke detta lagstadgande, hvad som afsåges med »oloffigen till salu hållna varor.» Meningarne vore väsentligen delade i fråga om, huru vida dermed afsåges endast den eller de artiklar, som den utländske handelsresanden bevisligen utbjudit eller försålt, eller om dermed menades hela hans hit i landet medförda varulager. Ett förtydligande härutinnan vore högst nödvändigt.

På grund af det sålunda anförda föreslår motionären, att Riksdagen måtte besluta, att ofvannämnda § 31 må erhålla följande ändrade lydelse:

§ 31. Idkar utan i vederbörlig ordning erhållet tillstånd utlänning handel eller annat näringsyrke, eller öfverskrider han det tillstånd honom meddelats eller i öfrigt felar mot de i denna förordning gifna föreskrifter, är han förfallen till böter från och med femtio till och med femhundra kronor. *Hållas varor af honom oloffigen till salu, eger allmän åklagare att af hans hit i riket medförda varulager anhålla och i beslag taga så mycket deraf, som anses motsvara dubbla bötesbeloppet, hvartill han blifvit för lagöfverträdelsen ådömd, dock att, om beslaget skall ega bestånd, åtal mot vederbörande ofördröjligen anställes.*

Böter och värdet af förverkad gods fördelas på enahanda sätt som i § 23 är sagdt; och gäller jemväl om böternas förvandling hvad der stadgats.

Motionären synes med sitt förslag hufvudsakligen hafva afsett det förhållande, som på senare tider ej sällan förekommit, att utländsk handelsresande, utan att hafva erhållit tillstånd att här i riket idka handel, för en längre tid slår sig ned å en ort och drifver handel från medfördt så kalladt proflager. I § 6 af förordningen angående bevillningsafgifter för särskilda för-

måner och rättigheter den 16 maj 1884 talas om utlänning, »som reser omkring i landet och för egna eller, såsom utskickad, för annans räkning till inledande af handel samt med eller utan varuprof bjuder ut eller slutar handel om utländska varor att framdeles från utlandet levereras»; och meddelas i samma § åtskilliga bestämmelser ej mindre angående de afgifter, den utlänning skall erlägga, än äfven om hvad han i öfrigt har att iakttaga. Tydligt är, att gränsen mellan sålunda beskrifven verksamhet och den handelsrörelse, som faller under föreskrifterna i 1864 års förordning, stundom kan vara rätt svår att uppdraga, hvarför ock missbruk och försök att kringgå gällande bestämmelser, såsom motionären uppgifver, lära ej sällan förekommit.

Den skärpning af ansvaret för öfverträdelse af bestämmelserna i 1864 års förordning, som i förevarande motion föreslagits, synes emellertid icke vara egnad att afhjelpa dessa olägenheter. Ändamålsenligare torde det vara att, såsom motionären i en annan, till bevillningsutskottet hänvisad motion föreslagit, höja bevillningen för den i § 6 af 1884 års förordning omförmälda verksamhet och i öfrigt skärpa villkoren för densammas utöfvande. Hvad motionären i sistberörda motion föreslagit har ock, på hemställen af bevillningsutskottet, blifvit i hufvudsak godkänt af Riksdagen.

Hvad särskildt angår förslaget, att bestämma hvilka varor skola vara underkastade beslag, så innefattar detta enligt utskottets uppfattning, en af förhållandena icke påkallad lindring i påföljden för den felande; ty af lagrumnets nuvarande ordalydelse synes utskottet otvetydigt framgå, att hela det lager, från hvilket den oloffliga försäljningen skett, är underkastadt beslag. För öfrigt vill utskottet påpeka, att, då beslaget väl alltid föregår böternas ådömande, och bötesbeloppet icke lär kunna af den, som verkställer beslaget, på förhand beräknas, den föreslagna bestämmelsen om beslagtagande af så mycket, som svarar mot dubbla bötesbeloppet, i och för sig synes ganska otillfredsställande.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, får utskottet hemställa,

- 1) att herr Lyths förevarande motion icke må af Riksdagen bifallas.

Herr *Lilienbergs* ofvan omförmälda motion är af följande lydelse:

»Genom handelsordningen den 22 december 1846, som jemte fabriks- och handtverksordningen af samma dag utgjorde brytningen med det gamla skråsystemet, stadgades rättighet för fabriks- och handtverksidkare att utan

särskildt tillstånd eller ens anmälan »sina tillverkningar i hvad myckenhet som helst å landet afyttra». Kongl. förordningen den 18 juni 1864, hvarigenom eljest näringsfriheten ytterligare utvidgades, gjorde häri den ändring, att såsom vilkor för rättigheten att kringföra varor till salu utom boningsorten stadgades skyldighet att derom göra *anmälan* hos vederbörande i mantalsskrifningsorten med uppgift på den eller de personer, hvilka skulle såsom biträden begagnas, äfvensom betyg, att dessa voro välfrejdade och myndige. Genom kongl. förordningen den 20 juni 1879 skärptes bestämmelserna sålunda, att anmälan skulle ske årligen; och skulle i det bevis, som meddelades öfver skedd anmälan, upptagas beskrifning på utseendet jemte uppgift om åldern både af den person, som handelsrätten tillkomme, och af den eller de, hvilka han egde använda såsom biträden. Uti ingendera förordningen gjordes undantag för egna tillverkningar.

Vid 1887 års senare riksdag bifölls Kongl. Maj:ts proposition angående sådan ändring af gällande stadganden i omförmälda hänseende, att rättigheten att kringföra varor gjordes beroende af särskildt *tillstånd* af Kongl. Maj:ts befallningshafvande, och skulle dervid företes betyg så väl för näringsidkaren sjelf som för hans biträden, utvisande att vederbörande hade god frejd, rädde öfver sig sjelf och sin egendom samt gjort sig känd för redbarhet och ordentlighet. Visserligen är det allt sedan 1846 medgifvet landtmän att utan anmälan till afsalu förfärdiga fabriks- och handtverksarbeten, hvilka såsom föremål för husflit kunna af dem åstadkommas, likasom en hvar är medgifvet att utan anmälan eller tillstånd till salu kringföra lifsförnödenheter, jordbruks- och ladugårdsprodukter samt alster af inhemsk husslöjd; men, så vidt ofvan berörda stadganden i öfrigt afse en näringsidkares egna tillverkningar, är lagstiftningen nu strängare än den var år 1846 sedan handels- och handtverksordningarne utkommit.

Då nu den inskränkning i näringsfriheten, som sålunda kommit till stånd, ofta för den mindre näringsidkaren innebär ett hinder i hans sträfvan att årligen försörja sig;

då dessutom tillämpningen måste blifva ojemn, i ty att det för länsstyrelsen blir hardt när omöjligt att vid pröfning af ansökningar uti ifrågasvarande hänseende skipa rättvisa, så framt icke alla ansökningar skola bifallas, i hviiket fall åter föreskriften att söka tillstånd ju icke är af nöden, och

då i allt fall kostnaden för de mångfaldiga betyg, som måste årligen anskaffas för erhållande af tillstånd, äro för den mindre bemedlade näringsidkaren ganska känbara, får jag föreslå, att Riksdagen för sin del beslutar följande förändrade lydelse af 11 § 2 mom. i kongl. förordningen angående utvidgad näringsfrihet den 18 juni 1864:

»För öfrigt vare det fabriks- och handtverksidkare obetaget att utan särskildt tillstånd till salu kringföra sina egna tillverkningar, äfvensom en hvar eger att utan anmälan eller tillstånd till salu kringföra lifsförnödenheter, jordbruks- och ladugårdsprodukter samt alster af inhemsk husslöjd.»

Hvad motionären sålunda anført till stöd för det af honom framställda förslag synes utskottet förtjent af synnerlig uppmärksamhet. Af de förhandlingar, som föregått en hvar af de i motionen omförmälda lagstiftningsåtgärder efter år 1846, synes ock framgå, att man icke särskildt åsyftat att meddela inskränkande föreskrifter i fråga om rätt för fabriks- och handtverksidkare att till salu kringföra egna tillverkningar, ehuru något undantag i detta afseende ej blifvit stadgadt. Särskildt må erinras, att den motionär, hvilkens vid 1886 års riksdag framställda förslag föranledde Riksdagens sistnämnda år aflåtna skrifvelse i ämnet, uttryckligen framhöll, att han icke afsåg någon inskränkning i denna rätt.

Då det nu synes utskottet vara uppenbart, att de i förevarande motion påpekade inskränkande bestämmelser för åtskilliga smärre fabriks- och handtverksidkare i väsentlig mån försvåra afsättningen af deras tillverkningar, torde en ändring af hithörande lagstiftning i det af motionären ifrågasatta syfte vara önskvärd. Denna ändring läser dock böra vidtagas med synnerlig försigtighet, så att man ej, genom att göra undantaget från de inskränkande bestämmelsernas tillämpning för vidsträckt, öppnar tillfälle till kringgående af desamma för sådana näringsidkare, med afseende på hvilka dessa bestämmelser särskildt ansetts nödiga. Ett dylikt tillfälle synes den af motionären föreslagna lydelsen af 11 § 2 mom. i 1864 års förordning erbjuda, så vidt som den icke innefattar hinder för näringsidkaren att genom ombud, hvartill han skulle kunna använda hvem som helst, kringföra sina tillverkningar. På detta sätt skulle nemligen den förra gårdfarihandeln, mot hvilken 1887 års förordning är rigtad, kunna på en omväg åter upplifvas. Utskottet har därför väl funnit ifrågavarande näringsidkare böra tillerkännas rätt att utan föregående särskild anmälan eller tillstånd till salu kringföra egna tillverkningar, men ansett denna rätt böra göras beroende deraf, att kringförandet verkställes af tillverkaren sjelf, hans hustru eller hemmavarande barn.

Af dessa skäl får utskottet, som i förevarande ämne finner lämpligast, att Riksdagen hos Kongl. Maj:t anhåller om ifrågasatta ändring af hithörande bestämmelser, hemställa,

2) att Riksdagen ville, med anledning af herr Lilienbergs motion, i skrifvelse anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t vidtaga sådan ändring i förordningen angående utvidgad näringsfrihet den 18 juni 1864, att fabriks- och handtverksidkare må erhålla rätt att, utan särskild anmälan eller tillstånd, sjelfve eller genom hustru eller hemmavarande barn till salu kringföra sina egna tillverkningar.

Stockholm den 6 april 1889.

På lagutskottets vägnar:

AXEL BERGSTRÖM.
